

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หัวข้อ : หลักสิทธิมนุษยชน

เรื่อง : หลักสิทธิมนุษยชน กับการบริหารบุคคลในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

จัดทำโดย
นายนิรุฒ มณีพันธ์
รหัส 570215

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ 2
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักสิทธิมนุษยชน กับการบริหารบุคคลในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

หลักสิทธิมนุษยชนถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการดำรงชีวิตภายใต้โลกยุคโลกาภิวัตน์ และเศรษฐกิจยุคทุนนิยม เพราะมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอารยธรรมโลก (World Civilization) ของมนุษย์ที่ถูกใช้เพื่อวางระบบความคิดให้คนทั่วโลกเกิดความตระเลียงรู้และคำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์¹ รู้จักยอมรับและเข้าใจความแตกต่างในสังคม รวมถึงสิทธิต่างๆ ที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรมซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิที่ได้รับตั้งแต่กำเนิด นอกจากนี้แล้วสิทธิมนุษยชนยังมีความสำคัญในแง่ของการเป็นหลักประกันของความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ ในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดความผาสุกในสังคมการอยู่ร่วมกัน ดังนั้นสภาวะโลกปัจจุบันเรื่องของสิทธิมนุษยชนจึงไม่ใช่เรื่องของใครคนใดคนหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องที่ทุกคนในสังคมทั่วโลกต้องให้ความสำคัญ

ถึงแม้ว่า กระแสการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพได้กลายเป็นฉนวนที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมไทยไม่น้อย และหลัก“สิทธิมนุษยชน” ก็ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ถูกหยิบยกมาใช้ในหลายๆ กรณีก็ตาม แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า สิทธิมนุษยชนจะถูกนำไปใช้ในแง่ลบเพียงเท่านั้น แต่ในทางกลับกันหลักสิทธิมนุษยชนก็ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นหลักประกันของสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตของจนนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงในที่สุดได้เช่นกัน

ทั้งนี้ เพราะบุคคลจะมีเสรีภาพได้ ก็ต่อเมื่อสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของบุคคลนั้นได้รับการเคารพจากบุคคลทั่วไป และบุคคลนั้นเคารพสิทธิดังกล่าวของบุคคลอื่น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สิทธิมนุษยชน และการใช้สิทธิของบุคคล ถือเป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่งที่จะสร้างความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันของคนในแต่ละสังคม

บทความนี้ กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะนำมาใช้เพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรม เป็นหลักเกณฑ์ที่ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความสมดุลและความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคม หลักสิทธิมนุษยชนจึงถือเป็นแนวสำคัญแนวทางหนึ่งที่ถูกหยิบยกมาใช้ในการบริหารกิจการรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่อย่างการบินไทย ซึ่งมีพนักงานทั้งลูกจ้างประจำและชั่วคราวกว่า 30,000 ราย และยังเป็นสายการบินแห่งชาติของคนไทยที่ให้บริการผู้โดยสารปีละหลายล้านคน แน่แน่นอนว่าการทำงานกับพนักงานและการให้บริการผู้โดยสารจำนวนมาก จำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการเรื่องสิทธิของทั้งพนักงานและผู้โดยสารให้มีสมดุล มีขอบเขตที่เหมาะสม ทั้งในส่วนบทบาทของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในองค์กร เพื่อป้องกันปัญหาและความขัดแย้งอันเกิดจากการใช้สิทธิ และเสรีภาพในทางมิชอบ และเพื่อลดข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน การบริหารงาน รวมถึงส่งเสริมการดำเนินธุรกิจของการบินไทยในฐานะสายการบินแห่งชาติได้ต่อไป

¹ ที่มา วีรพงศ์ วรรณ, สิทธิมนุษยชนกับสังคมไทย

สิทธิมนุษยชน² คืออะไร?

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้กำหนดความหมายของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ไว้ว่า

“สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 4 ได้บัญญัติความหมายของ “สิทธิมนุษยชน” ไว้ว่า

“สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และ เสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” รวมทั้งใน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ได้กล่าวไว้ในข้อ 1 ว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาอิสรเสรี และเท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิประสาท เหตุผล และมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันอย่างฉันท์พี่น้อง”³

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือ Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR ข้อ 1 ที่ระบุเกี่ยวกับความหมายของสิทธิมนุษยชน ไว้ว่า

“บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพประดามีที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มี การจำแนกความแตกต่างในเรื่องใดๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง หรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด นอกจากนี้การจำแนกข้อแตกต่างโดยอาศัยมูลฐานแห่ง สถานะทางการเมืองทางตุลาณาหรือทางเรื่องระหว่างประเทศของประเทศ หรือ ดินแดนซึ่งบุคคลสังกัดจะทำมิได้ ทั้งนี้ไม่ว่าดินแดนดังกล่าวจะเป็นเอกราชอยู่ใน ความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเองหรืออยู่ภายใต้การจำกัดแห่งอธิปไตยอื่นใด”

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า “สิทธิมนุษยชน” หรือ Human Rights หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่ มนุษย์ทุกคนมี พึ่งมี พึ่งได้ โดยเสมอภาคกัน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่แบ่งแยก เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง สังคม ทรัพย์สิน หรือสถานะ ดังนั้นมนุษย์ ทุกคนย่อมมี สิทธิ และสิทธิขั้นนั้นต้องได้รับความคุ้มครองด้วยเช่นกัน

² http://www.rlpd.moj.go.th/rlpdnew/images/rlpd_1/HRC/nhr.pdf กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

³ http://elib.coj.go.th/Article/c14_10_2.pdf

ที่มาของสิทธิมนุษยชน

แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนถือกำเนิดขึ้นในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้สหประชาชาติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานกฎเกณฑ์ที่ไม่สามารถละเมิดได้ ประกอบด้วย สิทธิในชีวิต สิทธิในการเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ สิทธิในการแสดงออกทางความคิด สิทธิในการรวมกลุ่มสังคมกับคนอื่นด้วยวิธีสันติ ปลอดภัยจากการทรมาน และการกระทำที่ลดความเป็นมนุษย์ ซึ่งประเทศไทยเอง ก็ได้เข้าร่วมลงมติรับรองในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491

และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ดังนั้น เราจึงต้องเคารพต่อหลักการและนำหลักการที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลมาเป็นแนวทางส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไทย ได้แก่

1. นำเอาหลักในปฏิญญาสากลมาบัญญัติรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
2. จัดตั้งองค์กรเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระดับชาติ ตามหลักการที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้ ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
3. เข้าเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่สหประชาชาติได้จัดทำขึ้น
4. จากหลักเกณฑ์ที่สหประชาชาติกำหนด จึงเป็นที่มาของการจัดตั้ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น และมีบทบาทหน้าที่ในการดูแล

ส่วนประกอบของสิทธิมนุษยชน

ในทางวิชาการ มีการอธิบายคำปรารภของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน⁴ ว่า “โดยที่การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัว และสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมิได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวสิทธิมนุษยชนเป็นหลักการพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพโลก” นั้นหมายถึง

สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี มีเกียรติศักดิ์ประจำตัวสิทธิมนุษยชนไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ แต่นักปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนให้คำอธิบายว่า เราเรียกสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน ซึ่งทำให้คนๆ นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้อย่างมีความเหมาะสมแก่ความเป็นคนและสามารถมีการพัฒนาตนเองได้ ว่า คือ “สิทธิมนุษยชน” ซึ่งเมื่อนำคำอธิบายทั้ง 2 ประการประกอบกัน ก็สามารถเข้าใจได้ว่า

⁴ http://vichakam.triamudom.ac.th/comtech/studentproject/final54/825socialthai/civics/civics_unit9.pdf

สิทธิมนุษยชน คือ สิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน เพื่อให้คนๆ นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้และมีการพัฒนา สิทธิมนุษยชนจึงมี 2 ระดับ

ระดับแรก สิทธิที่ติดตัวคนทุกคนมาแต่เกิด ไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ อยู่เหนือกฎหมายและอำนาจใดๆ ของรัฐทุกรัฐ สิทธิเหล่านี้ได้แก่ สิทธิในชีวิตห้ามฆ่า หรือทำร้ายต่อชีวิต ห้ามการค้ามนุษย์ ห้ามการทรมานอย่างโหดร้าย คนทุกคนมีสิทธิในความเชื่อในธรรมหรือลัทธิทางศาสนา ทางการเมือง มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกหรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

สิทธิมนุษยชนเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมารับรอง แต่สิทธิเหล่านี้ก็ดำรงอยู่ในมโนธรรมสำนึกถึงบาปบุญคุณโทษที่อยู่ในตัวของแต่ละคน เช่น แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการฆ่าคนเป็นความผิดทางกฎหมาย แต่คนทุกคนมีสำนึกรู้ได้เองว่าการฆ่าคนนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม เป็นบาปในทางศาสนา เป็นต้น

ระดับที่สอง เป็นสิทธิที่ต้องได้รับการรับรองของกฎหมายหรือเป็นสิทธิที่ต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล

ตัวอย่างของสิทธิเหล่านี้ เช่น การได้รับสัญชาติ การมีงานทำ การได้รับความคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคของหญิงชาย สิทธิของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันการว่างงาน การได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุข การสามารถแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมอย่างอิสระสามารถได้รับความเพลิดเพลินจากศิลปะ และ วัฒนธรรมในกลุ่มของตน เป็นต้น

โดยสิทธิมนุษยชนระดับที่สองนี้ จะต้องมีการเขียนรับรองไว้ในกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญหรือแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐแต่ละประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันว่าคนทุกคนที่อยู่ในรัฐ นั้นจะได้รับความคุ้มครองชีวิตความเป็นอยู่ให้มีความเหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์ ซึ่งประเทศไทยของเราก็ได้มีการระบุสิทธิมนุษยชนระดับนี้ไว้แล้วเช่นกัน

ขอบเขตของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองทั่วโลก ว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อมนุษย์นั้นสามารถจำแนกได้ครอบคลุมสิทธิ 5 ประเภท ได้แก่

1. สิทธิพลเมือง ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ สิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ สิทธิที่จะ

ได้รับการพิจารณาคดีในศาลอย่างยุติธรรม โดยผู้พิพากษาที่มีอิสระ สิทธิในการได้รับ สัญชาติ เสรีภาพของศาสนิกชนในการเชื่อถือและปฏิบัติตามความเชื่อถือ

2. สิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก สิทธิการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์ สาธารณะ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการรวมกลุ่ม สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรี
3. สิทธิทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำ ได้เลือกงานอย่างอิสระและได้รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างเพียงพอ
4. สิทธิทางสังคม ได้แก่ สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ แม่และเด็กต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ได้รับพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ได้รับความมั่นคงทางสังคม มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว
5. สิทธิทางวัฒนธรรม ได้แก่ การมีเสรีภาพในการใช้ภาษาหรือสื่อความหมายในภาษาท้องถิ่นตน มีเสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติกิจตามวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของตน การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจด้าน การแสดงศิลปะ วัฒนธรรม บันเทิงได้โดยไม่มีใครมาบังคับ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

นอกจากขอบเขตของสิทธิมนุษยชนแล้ว เราควรเข้าใจถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นหลักการด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นที่ยอมรับกันในสากล ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วนด้วยกัน⁵ คือ

- ส่วนที่ 1 กล่าวถึงหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่ว่ามนุษย์มีสิทธิติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด มนุษย์มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคกัน ดังนั้นจึงห้ามเลือกปฏิบัติต่อมนุษย์และควรปฏิบัติต่อกันเสมือนพี่น้อง สิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลทุกประเทศที่จะสร้างหลักประกันแก่ทุกชีวิตด้วยความเคารพหลักการของสิทธิเสรีภาพที่ปรากฏในปฏิญญานี้ เพื่อให้สิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานร่วมกันสำหรับการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอันเป็นพื้นฐานแห่งเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก

⁵ http://www.rlpd.moj.go.th/rlpdnew/images/rlpd_1/HRC/nhr.pdf

- ส่วนที่ 2 กล่าวถึงสิทธิพลของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Rights)
- ส่วนที่ 3 กล่าวถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Rights)
- ส่วนที่ 4 กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคล สังคม และรัฐ โดยการที่จะต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิที่ปรากฏในปฏิญญานี้ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ห้ามรัฐกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำกัดสิทธิของบุคคลมิให้สิทธิมนุษยชนละเมิดสิทธิของผู้อื่น สังคม และโลก

หลักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

ประเทศไทยเรามีการเสริมสร้างการบริหารงานด้านหลักสิทธิมนุษยชนโดยจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือ National Human Rights Commission ขึ้น คณะกรรมการฯ นี้ ถือเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยประธานและกรรมการรวม 11 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย คณะกรรมการฯ นี้ มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว⁶

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินี้ มีหน้าที่หลักในการตรวจสอบการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมถึงเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ว่าผิด ก็ให้รายงานต่อรัฐสภา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการใช้สิทธิมนุษยชนของบุคคลในสังคมให้เหมาะสมกับการอยู่ร่วมกันนั่นเอง

“หลักสิทธิมนุษยชน” กับการบริหารบุคคลใน “การบินไทย”

หลักสิทธิมนุษยชนถูกนำมาใช้ในสังคมไทยเพื่อเป็นเครื่องมือในการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ฉันทิต บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังคมไทยย่อมสามารถนำเครื่องมือนี้มาบริหารจัดการภายในองค์กรได้ ฉะนั้น แต่เนื่องจากสำหรับการบินไทย นอกจากวัตถุประสงค์ในการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกของบุคคลในองค์กรแล้ว การบินไทยยังต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่น เช่น ลูกค้า คู่ค้า ผู้ถือหุ้น และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้ เพราะวัตถุประสงค์หลักของการ

⁶ <http://th.wikipedia.org/wiki>

บินไทยคือการดำเนินธุรกิจในฐานะสายการบินแห่งชาติซึ่งมีหน้าที่ในการเสริมสร้างรายได้ให้กับประเทศชาติด้วยเช่นกัน ดังนั้น การบินไทยจึงต้องประยุกต์การนำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้ในการบริหารให้เหมาะสมและตอบสนองต่อการทำธุรกิจด้วย

การบินไทย ทำอย่างไร?

ประเทศไทยเราปกครองในระบอบประชาธิปไตย เราบริหารงานโดยใช้หลักนิติธรรม และได้กำหนดหลักสิทธิมนุษยชนไว้ในรัฐธรรมนูญ ...

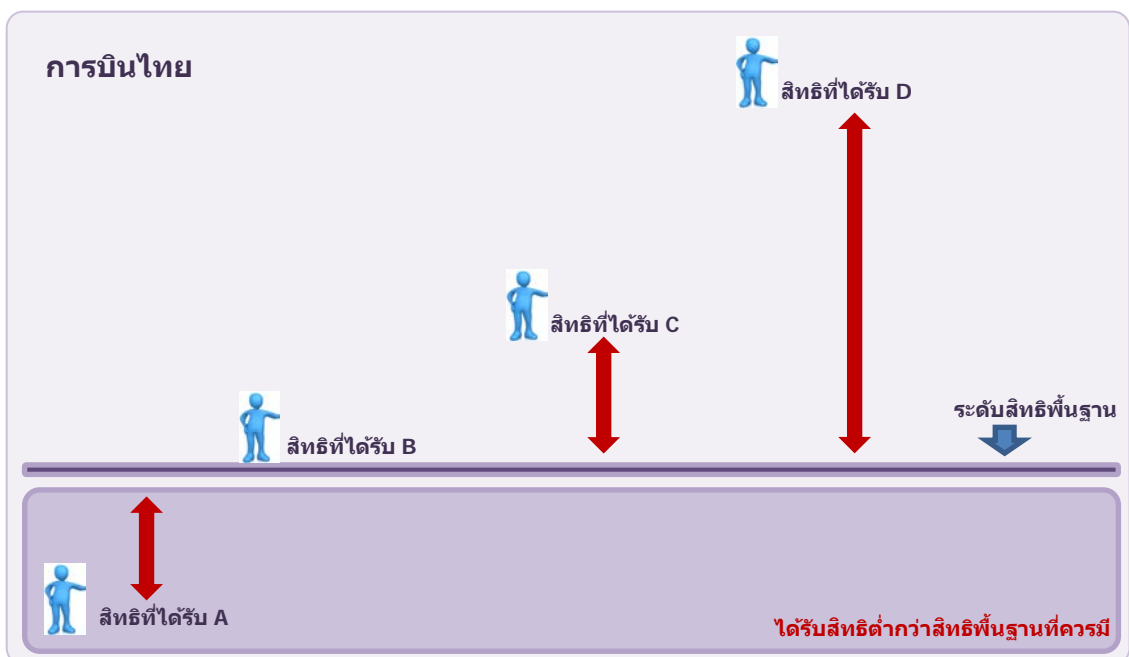
หลักประชาธิปไตย กล่าวถึง “ความเสมอภาค” ของบุคคลในสังคม

หลักนิติธรรม เน้นถึง “ความเป็นธรรม หรือความยุติธรรม” ของการใช้กฎหมาย

หลักสิทธิมนุษยชน คือ “ความเท่าเทียม” ของสิทธิของความเป็นบุคคล

ดังนั้น จะเห็นว่า การอยู่ร่วมกันในแต่ละสังคมจะราบรื่นได้ จะมีข้อขัดแย้งของคนในสังคมน้อยที่สุด จะต้องทำให้บุคคลในสังคมได้รับความเป็นธรรมและเท่าเทียมในการดำรงชีวิต ซึ่งเช่นกัน คือ การทำงานร่วมกันของหน่วยงานและพนักงานในการบินไทยจะราบรื่นได้ ผู้บริหารก็ต้องคำนึงถึงหลักแห่งความเป็นธรรมทั้ง 3 หลักนี้ด้วยเช่นกัน

การบินไทย ทำอย่างไร?

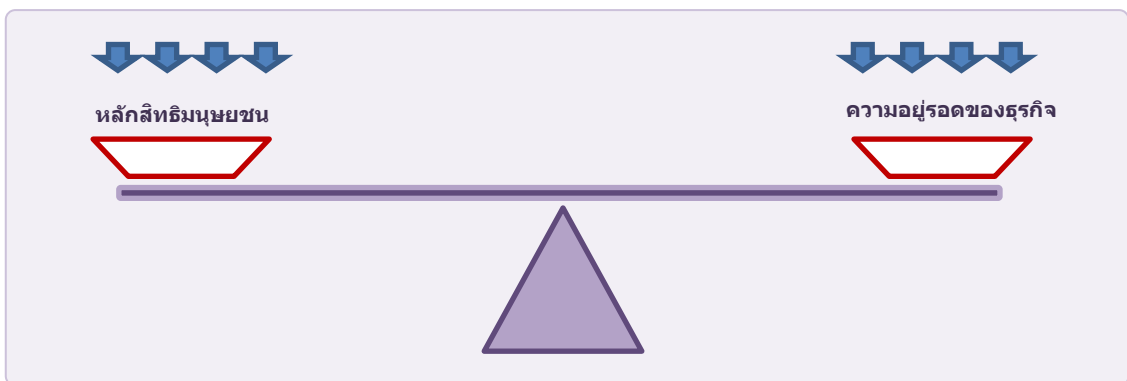
การบินไทย มีการกำหนดสิทธิพื้นฐานสำหรับพนักงานทุกระดับเปิดเผยเป็นที่รับรู้ทั่วกัน พนักงานบางกลุ่ม หรือบางคน อาจได้รับสิทธิต่ำกว่าระดับสิทธิพื้นฐานที่ควรจะได้ (ตัวอย่างตามภาพ

: สิทธิที่ได้รับ A) กรณีนี้ต้องบริหารจัดการให้เหมาะสม ซึ่งมีได้หมายความว่า จะต้องเติมเพิ่มสิทธิให้ได้เท่าระดับสิทธิพื้นฐานเสมอไป เช่น พนักงานทั่วไปมีสัญญาว่าจ้างจนอายุ 60 ปี ในขณะที่พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินอาจได้รับการว่าจ้างถึงอายุ 45 ปี การพิจารณาเพิ่มสิทธิให้เท่ากันยังคงเป็นประเด็นที่ต้องถกเถียงถึงประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับมากกว่าการรักษาหลักสิทธิมนุษยชนเพียงอย่างเดียว หรือกรณีที่พนักงานได้รับสิทธิเท่ากับระดับสิทธิพื้นฐานแล้ว (ตัวอย่างตามภาพ : สิทธิที่ได้รับ B) ก็มิได้หมายความว่า ผู้บริหารจะเพิกเฉยไม่ต้องจัดการใดๆ เพราะหากพนักงานกลุ่มนี้มีความคาดหวังว่าควรตนจะได้สิทธิมากกว่าสิทธิพื้นฐานที่ตนได้อยู่ เนื่องจากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนหนักหนากว่าพนักงานทั่วไป (ตัวอย่างตามภาพ : สิทธิที่ได้รับ C) เช่น สิทธิการได้บัตรโดยสารพนักงาน ซึ่งพนักงานทุกระดับจะได้รับสิทธินี้เหมือนกัน แต่พนักงานต่างระดับกันจะได้รับสิทธินี้ไม่เท่ากัน พนักงานที่เข้างานก่อนมีสิทธิได้บัตรที่นั่งก่อนพนักงานที่เข้างานหลังสำหรับบัตรโดยสารประเภทเดียวกัน หรือพนักงานที่ตำแหน่งงานสูงกว่าจะได้สิทธิที่นั่งในระดับที่สูงกว่า อย่างนี้เป็นต้น

และในทำนองเดียวกัน การที่กลุ่มพนักงานได้รับสิทธิมากกว่าสิทธิพื้นฐานทั่วไปอยู่แล้ว ก็มิได้หมายความว่า กลุ่มพนักงานนี้ไม่ต้องการการบริหารจัดการ หากสิทธิที่มากกว่านั้นไม่เท่ากันและแตกต่างกันมากๆ (ตัวอย่างตามภาพ : สิทธิที่ได้รับ C และ D)

ซึ่งนั่นก็หมายความว่า การบินไทย จะต้องมีการบริหารจัดการในเรื่องของสิทธิพนักงานตามหลักสิทธิมนุษยชนอยู่ตลอดเวลา และการบริหารนี้ต้องเป็นการบริหารที่ต้องคำนึงถึงสมดุลกับการดำเนินธุรกิจด้วย

การบริหารงานโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน หรือความเท่าเทียมเพียงมิติเดียว โดยมิได้นึกถึงความอยู่รอดขององค์กร หรือความสามารถในการดำเนินธุรกิจใช้ไม่ได้สำหรับการบินไทย เพราะทั้งในระยะสั้น อาจทำให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง และในระยะยาว การตอบสนองเพียงสิทธิที่เท่าเทียมเพียงอย่างเดียว อาจทำให้เกิดการแตกแยกของพนักงานต่างกลุ่มซึ่งควรได้รับสิทธิต่างกัน แต่กลับได้รับเท่า เกิดแรงต้าน และการขาดแรงจูงใจในการทำงานได้ และการคำนึงถึงแต่การแข่งขัน

การดำเนินธุรกิจ โดยไม่นึกถึงความสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชนก็ย่อมทำให้เกิดผลเสียทั้งในระยะสั้น และระยะยาวได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับองค์กรการบินไทย ซึ่งมีวัฒนธรรมองค์กรที่มีเอกลักษณ์ มีความรักพวกพ้อง เอื้ออาทร และมีรากเหง้านี้มาเป็นระยะเวลากว่าครึ่งศตวรรษ

และปัจจุบัน การบินไทยบริหารสมดุลนี้ โดยมีเครื่องมือหลายอย่าง เช่น การบริหาร ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เหมาะสมกับตำแหน่งงาน เพื่อสร้างสมดุลระหว่างสิทธิและหน้าที่ หรือการบริหารเกี่ยวกับสวัสดิการที่เหมาะสม และการกำกับให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่พึงมี (Compliance) ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกภาคส่วน และคงไว้ซึ่งสิทธิของพนักงานตามหลักสิทธิมนุษยชนที่พึงมี

บทสรุป...

สำหรับสังคมทั่วไป “สิทธิมนุษยชน” หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนมี พึงมี พึงได้ โดยเสมอภาคกัน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่แบ่งแยก เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง สังคม ทรัพย์สิน หรือสถานะ ดังนั้นมนุษย์ ทุกคนย่อมมีสิทธิ และสิทธินั้นต้องได้รับความคุ้มครองด้วยเช่นกัน สิทธิมนุษยชน ทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น แต่สิทธิดังกล่าว ต้องไม่ล้ำสิทธิของบุคคลอื่น

สำหรับองค์กรย่อยในสังคมเช่นการบินไทยซึ่งบริหารงานโดยใช้หลักสิทธิมนุษยชนก็เช่นกัน คือ นอกจากจะต้องบริหารจัดการให้การใช้สิทธิอยู่ในขอบเขตที่ควรจะเป็น ไม่ก้าวล้ำสิทธิของผู้อื่น แล้ว ยังต้องบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ ซึ่งเรียกได้ว่า เป็นการใช้หลักสิทธิมนุษยชนอย่างมีเงื่อนไข เช่น ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความสามารถหรือเป็นกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มสาขาอาชีพที่เป็นที่ต้องการอาจได้รับสิทธิมากกว่าสิทธิพื้นฐานที่พนักงานทั่วไปได้รับ และกลับกัน หรือเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและความอยู่รอดขององค์กร สำหรับบางตำแหน่งหน้าที่ อาจได้รับสิทธิ น้อยกว่าพื้นฐานที่พนักงานคนอื่นได้รับ

แต่... ทั้งนี้ ต้องมีความยุติธรรม มีความเป็นธรรม มีความเสมอภาคและเท่าเทียม กล่าวคือ หากเป็นกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มสาขาอาชีพที่มีความรับผิดชอบสูงเท่าๆ กันก็ต้องได้รับสิทธิเพิ่มเท่าเทียมกัน หรือหากตำแหน่งงานได้ได้รับสิทธิน้อยกว่าสิทธิพื้นฐานที่พนักงานอื่นได้รับ สิ่งที่ได้ควรต้องเท่าเทียมกับตำแหน่งงานเดียวกันขององค์กรอื่น ซึ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารในการบินไทย พิจารณา คำนึงถึง และตระหนักทราบทุกครั้งที่ต้องมีการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลต่อสิทธิของพนักงาน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดสมดุลภาพระหว่างการคงไว้ซึ่งหลักสิทธิมนุษยชนและการอยู่รอดของธุรกิจ โดยเฉพาะในภาวะที่การแข่งขันของธุรกิจการบินมีความเข้มข้นและท้าทายมากเช่นทุกวันนี้

.....